

FONTOSABB VADON TERMŐ GYÓGYNÖVÉNYEK

Virágukkal drogot szolgáltató vadon termők

Matricaria recutita – kamilla (orvosi székfű)
Sambucus nigra – fekete bodza
Tilia spp. – hársfajok
Crataegus spp. – galagonyafajok
Verbascum spp. – ökörfarkkórófajok

Matricaria recutita – orvosi székfű, kamilla

- **Rendszertani besorolás:**
Asteraceae /Asteroideae (fészekvirágzatúak)
- **Szármaszás:**
Földközi-tenger keleti medencéje
- **Előfordulás:**
legelőkön, szántóföldi gyomként,
Hortobágy !

- **Környezeti igény:**
meleg- és fényigényes, szárazságtűrő, sziktűrő,

- **Botanika:**
áttelelő egyéves,
5-80 cm szár,
sallangosan szeldelt levelek,
fészekvirágzat,
virágzás: ápr. közepe - jún. eleje,
kaszattermés.

- **Drog:**
kamillavirágzat (*Matricariae flos*) Ph. Hg. VIII.
kamillaolaj (*Matricariae aetheroleum*) Ph. Hg. VIII.

- **Hatóanyag:**
illóolaj (0,4-1,2% proazulének /matricin→ kamazulén/
bizaboloidok),
flavonoidok (apigenin, luteolin, patuletin),
kumarinok,
nyálkaanyagok.

- **Hatás:**
gyulladáscsökkentő, görcsoldó, antiszeptikus,

- **Felhasználás:**
tea, kivonat, tinktúra, kenőcs,
gyomor- és bélnyálkahártyák gyulladásos
megbetegedéseinél,
szemborogatásra,
inhalálásra,
kozmetikumok.

- **Gyűjtés:**
 - idő: sugárvirágok vízszintesek,
 - mód: kamillafésűvel,
 - szárítás: „padi kamilla”: egy rétegben,
műszárítóban 40°C
 - beszáradási arány: 5 : 1

Sambucus nigra – fekete bodza

- **Rendszertani besorolás:**

Adoxaceae (pézsmaboglárfélék),

- **Származás:**

Európa

- **Előfordulás:**

akácusok, cserjések, erdők széle, ruderális területek,

- **Környezeti igény:**

viszonylag igénytelen, de kedveli a N-ben gazdag, jó vízgazdálkodású talajokat,

- **Botanika:**

cserje v. kis fa,
vessző szürke, paraszemölcsös,
bogernyő virágzat (fehér szirm,
sárga porzó),
virágzás: máj.k. - jún.k.
bengetermés.

- **Drog:**

feketebodza-virág (*Sambuci flos*) Ph.Hg.VIII.,
feketebodza-termés (*Sambuci fructus*),

- **Hatóanyag:**

flavonoidok (rutin, kvercetin, szambucin) (virág),
szaponinok (virág),
ciánglikozid (szambunigrin) (virág, levél),
illóolaj (virág, termés),
nyálkaanyag (virág),
cseranyag (levél, termés),
A-, C- vitamin (termés)...

- **Hatás:**

izzasztó, vizelethajtó (virág),
enyhe hashajtó (termés),

- **Felhasználás:**

gyógytea,
szörp, lekvár,
külsőleg reumára.

- **Gyűjtés:**

- **idő:**

virág: virágzás kezdetén, ha a bogernyő szélső virágai kinyíltak,

termés: teljes érettségben,

- **mód:** ollóval, szárrésszel együtt, kosarakba

- **szárítás:** kocsánnyal felfelé, *virág:* max. 30-35°C, *termés:* 40°C

- **elsődleges feldolgozás:** morzsolás, virág nedvszívó!

- **beszáradási arány:** virág 8-9 : 1, termés: 4-5 : 1

Tilia spp. - hársfajok

Tilia cordata Mill. - kislevelű hárs,
Tilia platyphyllos Scop. - nagylevelű hárs,
Tilia x vulgaris Hayne - közönséges hárs,
Tilia rubra DC. - veres hárs.

T. argentea (T. tomentosa) NEM!!

- **Rendszertani besorolás:**
Malvaceae (mályvafélék), *Tilioideae*,

- **Származás:**

Európa

- **Előfordulás:**

erdőkben, parkokban, útmenti sorfaként,
Dunántúl, Északi-khg.

- **Környezeti igény:**
mérsékelt melegigény,

- **Botanika:**

lombhullató fák,
virágzati tengelyhez hozzánőtt
a murvalevél,
toktermés.

fajok	<i>Tilia cordata</i> – kislevelű hárs	<i>T. platyphyllos</i> - nagylevelű hárs	<i>Tilia argentea</i> – ezüsthárs
mindhárom őshonos, díszfaként is ültetik			
életforma magas növesű, terebélyes, lombhullató fák			
elterjedés	mezofil és üde erdők	nyirkos, sziklás szurdok- és ligeterdők	Dunántúlon, tölgyesek
levél	kisebb, kerekded, kopasz, fonákon, érzúgokban vörös szőr	nagyobb, csúcs kihegyesedő, fonákon érzúgokban fehér szőr,	fonák egyenletesen nemezes (csillagszőrök)
virágzás	jún. második fele	jún. eleje -közepe	jún. vége – júl. e.
virágzat	murvalevél a virágzati tengely alsó 1/3-ból ágazik ki, sokvirágú, kicsi	murvalevél a 1/2-nél ágazik ki, kevesvirágú, nagy	virágok 2-5-ösével állnak
termés	sima felületű, kis kerekded tok	bordás felületű, hosszúak gömb alakú tok	bibircses, molyhos felületű, borsónyi tok

- **Drog:**

hársfavirágzat (*Tiliae flos*) Ph.Hg.VIII.,

- **Hatóanyag:**

flavonoidok (kvercetin, tilirozid),
illóolaj (0,04-0,08%),
nyálkaanyagok,
cseranyagok,
ciánglikozidok.

- **Hatás:**

izzasztó, köptető, immunstimuláns, enyhe nyugtató,

- **Felhasználás:**

tea,
száj-, toroköblítő,
méz,
orvosi szén,
kozmetikumok,
dísznövény.

- **Gyűjtés:**

- **idő:** középső virágok nyílásakor, murvalevéllel együtt,
- **mód:** ollóval, nyeles metszőollóval, egyéb növényi részeket frissen kiválogatni,
- **szárítás:** vékony rétegben árnyékban vagy műszárítóban 40°C
- **beszáradási arány:** 4 : 1

Crataegus spp. - galagonyafajok

Legfontosabb fajok:

- C. monogyna* (egybibés galagonya)
- C. laevigata* (cseregalagonya)

• **Rendszertani besorolás:**

Rosaceae (rózsafélék),

• **Származás:**

Európa, Elő-Ázsia,

• **Előfordulás:**

füves lejtők, legelők, homokpuszták, erdőszélek, erdők, ligetek,

• **Környezeti igény:**

igénytelenek,

• **Botanika:**

cserjék v. kis termetű fák, bogas sátorvirágzat, virágzás: máj.-jún., érés: júl.- okt. áltermés (csontáralma).

fajok	<i>Crataegus monogyna</i> – egybibés galagonya	<i>Crataegus laevigata</i> cseregalagonya
életforma	tövises cserjék v. kisebb termetű fák	
elterjedés	síkságon, dombvidéken európai -előázsiai	hegy- és dombvidéken közép-európai flóraelem
levél	egyenletlenül, mélyen szeldelt	felső harmadában karéjos, egyenletlenül fűrészszes
virágzat	5 fehér szíromlevél egy bibeszál V.-VI.	5 fehér szíromlevél két bibeszál V. -VI.
termés	piros, apró, gömbölyded, egymagvú csontáralma	piros, apró, gömbölyded, két egymagvú csontáralma

• **Drog:**

galagonya virágos hajtásvég (*Crataegi folium cum flore*) Ph.Hg.VIII.,
galagonyatermés (*Crataegi fructus*) Ph.Hg.VIII.,

• **Hatóanyag:**

procianidinek,
flavonoidok,
kávésav, klorogénsav.

• **Hatás:**

enyhe nyugtató, enyhe vérnyomás csökkentő,
érfal-erősítő,

• **Felhasználás:**

szívpanaszokra (Crategil, Seda-Crategil),
gyógytea,
lekvár, pálinka,
dísznövény.

• **Gyűjtés:**

- **idő:**

virág: virágzás kezdetén, virágos, leveles hajtásvég,
termés: teljes érés előtt, piros, de nem puha

- **mód:** virágot ollóval, termést kézzel,

- **szárítás:**

virág – árnyékban, forgatás nélkül → vajsárga
termés – 60-70°C, (barna, fekete értékelen!)

- **beszáradási arány:** virág 5-6 : 1, termés 2-3 : 1

Verbascum spp. - ököfarkkórófajok

- V. phlomoides* – szőszös ököfarkkóró
- V. densiflorum* – dúsvirágú ököfarkkóró
- V. thapsus* – molyhos ököfarkkóró

- **Rendszertani besorolás:**
Scrophulariaceae (görvélyfűfélék)

- **Származás:**
Elő-Ázsia, Észak-Afrika, Európa,

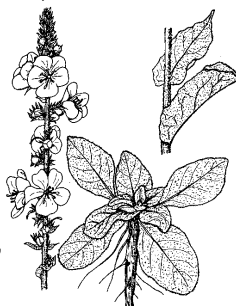
- **Előfordulás:**
ritkás tölgyesek, legelők, száraz gyomtársulások, kozmopolita, pionír növény.

- **Környezeti igény:**

szárazság- és hidegtűrő, fényigényes, szikes és mocsaras talajok kivételével bármilyen talajtípuson,

- **Botanika:**

kétéves (egyéves változatok is!), dudvásszárú,
1. évben tölevélrózsa,
2. évben 1,5-2 m magas szár, végálló füzérvirágzat,
virágzás: jún.-aug. folyamatosan, sokmagvú toktermés.

- **Drog:**
ököfarkkóró-virágpárta (*Verbasci flos*) Ph.Hg.VIII.

- **Hatóanyag:**
nyálkaanyagok (3-8%)
szaponinok (0,04%)
invertcukor (10-11%)
flavonoidok (1,5-4%) (heszperidin, rutin)
karotinoidok (krocetin)
iridooidok (aukubin)
illóolaj

- **Hatás:**

köhögéscsillapító, köptető, gyulladáscsökkentő,

- **Felhasználás:**

felső légúti hurutos betegségek, köhögés ellen, tea, kozmetikai ipar (sampon szőke hajra).

- **Gyűjtés:**

- **idő:** júliustól szeptemberig, harmat felszáradása után, száraz időben, délelőtt,
- **mód:** kézzel,
- **szárítás:** tűző napon (4-8 óra) v. műszárítóban 45-50°C
- **tárolás:** száraz, szellős, napfénytől védett helyen, jutásákba helyezett papírszakban (nagyon nedvszívó!)
- **beszáradási arány:** 8-10 :1

Termésükkel drogot szolgáltató vadon termők

Aesculus hippocastanum – vadgesztenye
Rosa spp. – vadrózsafajok
Juniperus communis – boróka
Sambucus nigra - fekete bodza
Crataegus spp. – galagonyafajok

***Aesculus hippocastanum* - vadgesztenye**

- **Rendszertani besorolás:**
Sapindaceae (szappanfafélék),
- **Származás:**
Balkán déli része, Elő-Ázsia,
- **Előfordulás:**
dísznövényként parkokban, sorfaként,

- **Környezeti igény:**

fényigényes, közepes vízigény, sóra érzékeny,

- **Botanika:**

lombhullató fa,
kéreg szürkésfekete,
lemezekben leváló,
tenyeresen összetett levél,
felálló bugavirágzat (fehér szírom!),
húsos toktermés.

- **Drog:**

vadgesztenyemag (*Hippocastani semen*) ESCOP,
vadgesztenyekéreg (*Hippocastani cortex*),
vadgesztenyelevél (*Hippocastani folium*).

- **Hatóanyag:**

cseranyagok,
kumarinok (eszculin) (levél, kéreg),
szaponin (eszcin) (mag),
keményítő (mag),
flavonoidok (levél, mag).

- **Hatás:**

összehúzó (mag),
érfalerősítő, bőrvédő (kéreg).

- **Felhasználás:**

ödémák, trombózis, visszér, aranyér kezelésére (mag, levél),
bőrbántalmakra (kéreg),
kozmetikai ipar (bőrvédő krém, naptej),
dísznövény.

- **Gyűjtés:**

- mag: ősszel, érés után, burok nélkül,
- kéreg: tavasszal, fiatalabb ágakról (15-20 cm-es darabokra aprítani)
- levél: virágzás után a teljesen kifejlett leveleket,
- szárítás: általában természetes úton, árnyékban,
- beszáradási arány:
mag 2:1, kéreg 3:1, levél 6:1

Rosa spp. – vadrózsafajok

Legfontosabb fajcsoportok:

R. livescens – nagylevelű rózsza,
R. canina – „gyepűrózsák”,
R. tomentosa – „molyhos rózsák”,
R. rubiginosa – „rozsdás rózsák”,
R. agrestis – „mezei rózsák”,

R. rugosa - japán rózsza.

• Rendszertani besorolás:

Rosaceae (rózsafélék),

• Származás:

Európa, Ázsia,

• Előfordulás:

erodált hegyoldalak, erdőszélek, bozótos helyek,
erdőirtások.

• Környezeti igény:

fény-, melegigényes, szárazságtűrő,
közepes tápanyagigényű.

• Botanika:

lombhullató,

cserje,

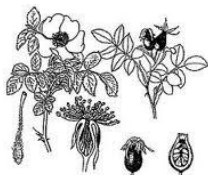
páratlanul szárnyalt levél (pálha),

virágzás: máj.-jún.

elhúsosodó vacokserleg,

benne sok aszmag –

→ áltermés (csipkebogyó).

• Drog:

csipkerózsza áltermés (*Rosae pseudo-fructus*) Ph.Hg.VIII.

csipkebogyó (*Cynosbati pseudofructus cum seminibus*),

csipkebogyóhús (*Cynosbati pseudofructus sine semine*)

• Hatóanyag:

C-vitamin!

B₁-, B₂-, P- vitamin,

karotinoidok,

flavonoidok,

illóolaj,

pektin...

• Hatás:

vitaminforrás (C-vitamin), antioxidáns, enyhe
vizelethajtó,

• Felhasználás:

tea,

lekvár,

szörp,

bor, likőr, pálinka,

kozmetikai ipar (magolaj),

dísznövény.

• Gyűjtés:

- idő: kocsány nélkül, éretten, keményen, pirosan
(szept.-okt.)

- mód: ollóval, kesztyűben,

- magvazógép,

- szárítás: 40°C v. árnyékban,

- beszáradási arány:

egész termés 2:1, csipkehús 4:1.

Juniperus communis – közönséges boróka

- **Rendszertani besorolás:**

Cupressaceae (ciprusfélék),

- **Származás:**

Európa, Eurázsia,

- **Előfordulás:**

síkságtól az alacsonyabb hegyvidékig, homokpuszta, erodált területek, erdők, legelők, Duna-Tisza köze, Dél-Dunántúl,

- **Környezeti igény:**

meleg- és fényigényes,

- **Botanika:**

nyitvatermő,
örökzöld cserje,
erős főgyökérszet,
keskeny, ár alakú, szúrós levelek,
örvökben,
kétlaki,
álbogyó (tobozbogyó) (2 év alatt érik be).

- **Drog:**

boróka tobozbogyó (*Juniperi pseudo-fructus*) Ph.Hg.VIII.
boróka tobozbogyóolaj (*Juniperi aetheroleum*) Ph.Hg.VIII.
borókakátrány (*Juniperi pix*)

- **Hatóanyag:**

illóolaj (min. 1,5ml%) (α-, β-pinén, terpinén-4-ol, borneol)
erjeszhető cukortartalom 20-25%

- **Hatás:**

vizelethajtó, szélhajtó, görcsoldó, antibakteriális,

- **Felhasználás:**

étvágyjavító, vizelethajtó, vesekő ellen,
(ellenjavallt: menstruáció előtt, alatt, terhesség,
szoptatás, vesegyulladás esetén,
belsőleg max. napi 10 g száraz drog, 20-100 mg illóolaj
külsőleg reumatikus ízületi és izomfájdalmakra,
élelmiszer (fűszer), gin,
dísznövény.

- **Gyűjtés:**

- **idő:** tobozbogyó kékes-lila, kemény
- **mód:** érett tobozbogyók kíméletes leverése,
- **tisztítás:** egyéb részek, zöld, barna, hibás termések elkülönítése,
- **szárítás:** árnyékban v. műszárítóban 40°C
- **tárolás:** fénytől, nedvességtől védve, elkülönítve ← rovarkártevők
- **beszáradási arány:** 1,5 - 2 : 1